

“Aquest país ni creix ni es mor”

Raimon (Xàtiva, 1940) torna al Teatre Nacional de Catalunya. Hi farà quatre recitals diferents, dues vegades cadascun, del 26 de gener al 5 de febrer, i hi estrenarà dues cançons.

Setmanes abans dels recitals ja us vaucançar al Teatre Nacional de Catalunya per assajar els recitals amb els músics. Com és que cal assajar tant, si moltes de les cançons les heu cantades centenars de vegades?

—Per molts motius. Si no assages, no ho fas bé. No totes les cançons les he cantat sempre. N’hi ha que fa trenta anys que no cante. Aquest és el primer motiu. El segon és la memorització de textos, textos que són molt variats, diferents d’estructura, de llengua i de sintaxi i que pertanyen a èpoques diverses. La manera de dir el vers de March és diferent de la del vers d’Espriu o d’una cançó meua. I finalment cal assajar amb el conjunt de músics, dirigits en aquesta ocasió per Francesc Burrull, al piano, més dues guitarres, clarinet, trombó, viola i violí, percussió, violoncel i contrabaix. A més, són quatre recitals diferents i que es fan dues vegades. I també hi ha dues cançons noves.

—Com són?

—N’hi ha una que segueix una línia meua, una mirada al mar, que vol copsar un aspecte del mar, els colors de l’aigua, al llarg d’un dia, en un dia imaginari. El mar com a “contemplado”, que diu Pedro Salinas. La descripció del mar és un intent que no s’assoleix mai. Ho intentes una vegada i una altra i sempre et quedes amb un pam de nas. És l’“inaferrable” de Pla. Cal acceptar que no el descriuràs mai, però que a força de fragments arribaràs a un lloc. I la cançó, “Si miraves l’aigua”, n’és un fragment. L’altra, “Terra negra, llis tons blancs”, començà a gestar-se ara deu fer uns dos anys. La retrospectiva de Tàpies al Macba, una esplèndida exposició, em va suggerir un escrit, un

poema. No és la primera vegada. La cançó “Quatre rius de sang” va sorgir d’una mirada a una litografia de Tàpies que ens va regalar, a l’Annalisa i a mi, el galerista Joan Gaspar, el 1966, quan ens vam casar.

—Abans de la cançó sorgeix el poema?

—En aquest cas sí, no sempre. Les cançons de la mar, com la d’ara, sorgeixen juntes.

—En la primera cançó hi ha un projecte, una sèrie, la del mar, i en la segona, un estímul, la visió d’una obra d’art. Serien les dues maneres que teniu de fer una cançó, a més de les cançons de poemes?

—Sí, a més de les vivències, del que sents en un moment determinat. Si t’hi fixes, jo no conte històries ni faig cançons de persones, de carn i ossos, sinó

Concerts al TNC

Quan es compleixen quaranta anys d’aquell primer recital històric a l’Olimpia de París, Raimon reprèn l’escenari al Teatre Nacional de Catalunya, a Barcelona, on actuarà del 26 de gener al 5 de febrer. El primer concert serà de cançons que duen lletra i música seues; aa l’endemà el cantant de Xàtiva interpretarà els 22 poemes de Salvador Espriu musicats per ell; el dissabte 28, els d’Ausiàs March i d’altres poetes dels segles XIV-XVI, i per finalitzar, Raimon oferirà un recital amb una antologia de la seua obra en la qual sonaran les cançons més simbòliques. La setmana següent, també de dijous a diumenge, tornarà a oferir aquest cicle.

de prototips. Són més aviat estímuls, reflexions, vivències, declaracions de principis, a més de la música que poden fer els poetes.

—Heu escrit moltes cançons per al llarg de molt de temps. No feu com altres cantants que cada any o dos poden treure un disc nou de llarg durada, amb un parell o tres de cançons de pes i, la resta, circumstancials, de segona. Voleu que les vostres cançons, totes, superin el pas dels temps i que fins i tot guanyin amb el temps. I que en els vostres recitals funcionin tant les més recents com les més antigues. Teniu clara aquesta voluntat?

—Sí. Tot i que hi ha períodes llargs que deixo de cantar unes determinades cançons. Està bé que la gent et demane cançons antigues. Això vol dir que produeix una acumulació, en la teua trajectòria, i això és bo. Cal dir que hi ha cançons que triguen a imposar-se que no causen un gros impacte que les presentes. “Diguem no” és del 1966 i fins ben entrat el 1966 no el va tindre “Veles e vents”, igual, fins al 1970 es va imposar. El fet que una cançó s’impose, tard o d’hora, amb tanta força, i que interesse la gent cada vegada, és més té l’inconvenient de no deixar espai a les coses noves. Per això heu fet aquests quatre recitals diferents. I això també faig recitals dedicats no només a Salvador Espriu, perquè feia molts anys que la majoria no les cantava, altres cançons no li deixaven espai. Espriu, March... són treballs que s’acumulen dins d’una mateixa branca i cada branca ja té prou cançons per dedicar-li un recital únic.

—D’Espriu és, precisament, una de les cançons que, al meu entendre, trigat més a imposar-se i que ara de les més emocionants i corporees, “He mirat aquesta terra”.

—Sí. I la primera vegada va ser recitada amb una certa fredor, com “Veles e vents”. Parlant de March, cal recordar que, quan vaig començar a cantar-lo, Joan Fuster va dir que anava a compte perquè em podia allunyar del gruix del meu públic. Ja li agradava

Fuster, que ho fera, però hi veia un perill. L'esforç ha pagat la pena.

—Heu cantat Ausiàs March i més clàssics medievals, però, de moderns, només Espriu, deixant a part alguna excepció, com de Pere Quart. Per què no heu posat música a més poetes del segle XX?

—No ho sé. No sempre hi veig la música. La poesia que he cantat no l'he pas triada jo, m'ha triat a mi. No he dit, a aquest poema, se li pot posar música i a aquest altre, no. És el poema, que m'ho ha dit. Hi ha una mena de poesia que no l'acabe de veure apta per musical-la, com la poesia narrativa i la de

l'experiència. En d'altres, l'adjectiu no el veig prou ben lligat. A més, si no hi ha una estructura mètrica molt forta, no hi veig la música. Però això no ho explica tot. Si vols tu és una cosa irracional, però és així. March i Espriu són dues maneres de fer molt conceptuals, amb un gran treball sobre la llengua. Hi ha molts poetes que m'atrauen, de Pere Quart a Riba, i en algun cas ho he intentat, però no m'ha agradat el que ha sortit.

—Per què heu deixat d'escriure el dietari?

—Per un perill d'excés de jo. Ara el tinc només del punt de vista de l'ofici com a tal. Si es fa un cartell, hi ha la meua cara, i està comprovat que un disc sense la cara del cantant no es ven tant. I ara, després dels vuitanta, uns anys que van ser molt difícils des de molts punts de vista, m'he abocat a l'ofici sense parar i només he tingut descansos d'etapa en etapa. Només he descansat al replà, una estona. No hi ha hagut cap any que no haja treballat, gravant o cantant.

—Parlem del vostre estat d'ànim. Sou una persona molt vitalista, que mai no es desanima, però molt preocupada, molt angoixada pel país. El país us causa maldecaps constants...

—És molt dur. No m'hi resigno. Aquest país ni creix ni es mor, no acaba mai d'arrodonir res. I és clar, un ja té una edat. La situació és desconcertant. És una sensació difícil d'explicar.

—Aquest neguit constant...

—Sí. Tampoc no pense que ajude a millorar les coses el fet de dir que estàs desorientat. Però aquesta desorientació no és una cosa externa, és una cosa que vius. És aquesta cosa personal i col·lectiva indestruïble. Això és el que he volgut reflectir a les cançons. Aquest és l'etern esperit amb el qual em moc. Ara, jo he estat educat amb la idea de no anar empenyant els altres amb els meus problemes.

—Parlem de l'home de casa, no de l'artista. Què fa Raimon un dia corrent que no té recitals o grava?

—A mi el que m'agrada és ser rutinari, quan tinc el temps lliure. L'Annalisa es queixa que no vull sortir de casa. Això em dóna un estat d'ànim propici a fer un poema. Busco una certa quotidianitat. M'agrada llevar-me amb la sensació que no faràs res que no vul-

JORDI FLAY

“La poesia que he cantat no l’he pas triada jo, m’ha triat a mi. No he dit, a aquest poema, se li pot posar música”

gues fer, no pensar quina roba t’has de posar o què has de menjar. Et llesves, fas les teues necessitats fisiològiques i et dutes, i voldria que la resta del dia fóra tot també rutina.

—**Què formaria part d’aquesta rutina?**

—En aquesta rutina incloc uns passeigs, una xerrada amb amics i estar al

costat de l’Annalisa, que és el que més m’agrada. I sobre això hi pose la lectura i escoltar música, tot i que això són períodes molt curts, perquè o estàs cantant, o gravant, preparant uns recitals, viatjant, o assajant. I això també m’agrada. Si tens tècnica i estàs preparat, quan t’arriba la inspiració estàs en les millors condicions per rebre-la. Si no

estàs preparat, la inspiració s’acal allà mateix.

—**I no us agrada anar a bons restaurants?**

—De tant en tant, però com a espai de convivència amb els amics. No sóc una persona que hi entenga gaire, de menjar. Sóc molt tradicional.

—**El fet de viure a Barcelona i no País Valencià no us ha fet tancar molts lligams?**

—El fet de ser aquí a Barcelona és el que ha fet possible que pugua cantar que no m’haja cremat. Jo no hauria estat ningú si no haguera vingut a Barcelona. Com a cantant, no sóc ningú sense la Barcelona dels 60, 70, 80, 90 i 2000. Del tot. Això no vo dir que tinga amics al País Valencià, a més tinc una especial sensibilitat per tot que ve del País Valencià. Si m’hague quedat a València, tu ara no em fari una entrevista per a una revista valenciana. Això tampoc no vol dir que Barcelona tot haja estat flors i violes. Com a tot arreu, hi ha enveges, gent que et va a la contra, però la sensació és que, per a la gent del País Valencià allà jo era una nosa, i era incontrolable. Aquí m’han permès tenir criteris propis. I allà, tenir criteris propis tocava els nervis molta gent. Almenys així ho he sentit.

—**Heu estat un artista molt sol·licitat, per motius cívics i polítics. De ser difícil, i angoixant, saber si la decisió que preneu serà correcta, sabeu si cal dir sí o no?**

—És una preocupació constant. Però m’hi mire molt perquè moltes vegades et deixaries anar per l’afecte persona en canvi veus que volen jugar amb tu per uns objectius que t’amaguen.

—**Veus que et sents utilitzat...**

—Utilitzat, si sé que és per una causa que em sento útil, endavant. Ara, és una instrumentalització el que intento evitar, quan no et diuen clarament les coses i tanmateix t’amaguen la veritat. Sobretot quan en comptes de la causa anunciada es tracta d’interessos d’un grup o de partit. Quan no t’expliquen les coses, dic no. El que no faig és dir sí i després no anar-hi, com hi ha gent que té costum de fer. Això no vol dir que jo pense que sempre l’encert. M’he equivocat moltes vegades. Però hi ha coses que dius, ostres, no fote

Lluís Bonau